

Lausunto luonnoksesta turvallisuussuunnittelun kansallisiksi linjauksiksi

Lausuntopyyntönnö 2.7.2017:

Sisäministeriö pyysi Kuopion kaupungilta lausuntoa liitteenä olevasta "Turvallisuuksia kaikkialla - paikallisen ja alueellisen turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset" asiakirjaluonnoksesta 31.8.2018 mennessä.

Valtioneuvosto teki 5.10.2017 periaatepäätöksen sisäisen turvallisuuden strategiasta "Hyvä elämä turvallinen arki". Strategian toimenpidekokonaisuudessa 7 (maakuntien ja kuntien turvallisuustyö) on määritelty useita alueellisen ja paikallisen tason turvallisuustyön kehittämiseen tähtääviä toimenpiteitä. Nämä turvallisuussuunnittelun kansalliset linjaukset ovat osa toimenpidekokonaisuuden toimeenpanoa. Linjausten tavoitteena on edistää ja yhdenmukaistaa arjen turvallisuustyötä paikallis- ja aluetasolla, kuntien ja maakuntien itsehallintoa kunnioittaen.

Turvallisuussuunnittelun linjaukset on valmisteltu sisäisen turvallisuuden strategian ohjausryhmän alaisessa työvaliokunnassa, jossa edustettuna ovat sisäministeriön pelastus- ja poliisiosastot, oikeusministeriö (rikosentorjunta-neuvosto), sosiaali- ja terveysministeriö sekä Suomen Kuntaliitto.

Lausunnonantajaa pyydettiin kiinnittämään lausunnossaan erityistä huomiota siihen, palvelevatko linjaukset lausunnonantajan tiedollisia ja muita tarpeita arjen turvallisuustyössä, turvallisuustyön järjestämisessä sekä sen yhteensovittamisessa lausunnonantajan muun toiminnan kanssa.

Kuopion kaupunki kiittää sisäministeriötä lausunnon antomahdollisuudesta ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

On hyvä, että paikallisesta ja alueellisesta turvallisuussuunnittelusta laaditaan tämänkaltaisia linjauksia tukemaan ja yhdenmukaistamaan paikallista turvallisuussuunnittelua. Paikallinen turvallisuussuunnittelu on yksi tärkeimmistä yhteistyön muodoista, mitä kunnassa tehdään kuntalaisten hyvinvoinnin parantamiseksi ja turvallisuuden edistämiseksi. Kuopion kaupungissa yhteistyöllä on saatu monia konkreettisia parannuksia kuntalaisten arjen turvallisuuteen.

On merkittävää, että asiakirjassa on otettu kantaa paikallisen turvallisuussuunnittelun resursoinnin tärkeyteen. On selvää, että pienemmissä kunnissa ei ole mahdollisuutta rekrytoida erillistä turvallisuusasiantuntijaa, jolloin asiakirjan tulisi antaa mahdollisimman paljon konkreettista tietoa lukijalleen. Tätä tavoitetta palveleekin asiakirjan toimenpidekorttiosio. Yleinen osio kaipaa kuitenkin hivenen enemmän konkretiaa erityisesti paikallisen turvallisuussuunnittelun sisällöstä. Toimenpiteissä olisi hyvä tuoda esille myös ns. uusien uhkien

hallinta liittyen muun muassa yleisötilaisuuksien tai kävelykatu- ja torialueiden turvallisuuteen.

On tärkeää, että asiakirjassa tehtävät käsitteiden avaukset noudattavat kokonaisturvallisuuden sanaston (2017) määrittelyitä. Ei siis tule puhua pelkästään turvallisuussuunnittelusta, joka on laajempi käsite, vaan aina paikallisesta turvallisuussuunnittelusta.¹

Asiakirjassa on hyvin paljon yhteneväisyyksiä oikeusministeriön kansalliseen rikosentorjuntaohjelmaan (2016-2020), joskin jälkimmäinen on huomattavasti perusteellisempi asiakirja. Voisiko linjauksiin liittää viittauksen nykyiseen rikosentorjuntaohjelmaan? Rikostentorjunnassa paikallistasolla tehtävä yhteistyö on osa paikallista turvallisuussuunnittelua, jossa poliisilla on ja tulee olla vahva rooli.

Kunta on paikallisen turvallisuussuunnittelun päävastuutaho. Paikallisen turvallisuussuunnittelun lakisääteisyys voidaan ajatella perustuvan ensisijaisesti kuntalaissa olevaan hyvinvoinnin edistämistehtävään. Poliisin osallistuminen paikalliseen turvallisuussuunnitteluun voidaan perustella poliisilain 1 §:n mukaisena toimintana. Pelastustoimen osallistuminen on säädetty sanatakkasti pelastuslain 42 §:ssä. Edellä mainituista syistä johtuen maininta ”turvallisuussuunnittelu ei ole lakisääteistä toimintaa” tulisi jättää pois, ja sen sijaan lisätä maininta myös pelastustoimen lakisääteisestä velvollisuudesta osallistua paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Myöhempi, asiakirjan sivulta 5 alkava kuntalakia avaava kohta on hyvä. Muita velvoitteita kunnan turvallisuuden edistämiseksi ja vuorovaikutteisuudelle tulee muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaista sekä terveydenhuoltolaista.

Asiakirja tukee kuntien toimintaa, mutta sen tulisi lisäksi ohjata sisäministeriön hallinnonalaisten viranomaisten osallistumista paikalliseen turvallisuussuunnitteluun. Yhtä lailla kuten kuntien tekemässä paikallisessa turvallisuussuunnittelussa on eroja, on myös viranomaisten osallistumisessa kyseiseen yhteistyöhön. Tätä sisäministeriön tulisi ensisijaisesti ohjata ja seurata.

Suunnittelun kronologinen etenemä on kuvattu asiakirjassa hyvin. Koska turvallisuussuunnitelma koskettaa koko kuntaa, sen asukkaita, työntekijöitä ja matkailijoita, on erittäin tärkeää, että turvallisuussuunnitelma hyväksytään ja sitä seurataan demokraattisesti valitussa päätöksentekuelimessä (kunnanvaltuusto tai -hallitus).

Asiakirjan yhteneväisyyttä sisäisen turvallisuuden strategian sivun 46 toteamukseen ”yhtenäistetään kuntien ja maakuntien turvallisuussuunnittelu

¹ **paikallinen turvallisuussuunnittelu** = paikallinen tai alueellinen toiminta, joka tähtää rikosten, häiriöiden, onnettomuuksien ja tapaturmien ja niistä aiheutuvien vahinkojen vähentymiseen sekä turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen ylläpitämiseen tai parantamiseen kyseisellä alueella. Paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua rikoksia ja häiriöitä, onnettomuuksia ja tapaturmia sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Tavoitteena on myös lisätä asukkaiden tietoa siitä, miten heidän turvallisuuttaan ja turvallisuuden tunnettaan tullaan parantamaan.

osaksi sähköisiä hyvinvointikertomuksia” on hyvä pohtia tarkemmin. Asiakirjasta voi saada sen vaikutelman, että paikalliset turvallisuussuunnitelmat tulisi tehdä erillisinä asiakirjoina, mikä ei toisaalta ole huono asia, koska turvallisuuskohdat tahtovat hukkuu muutoin laajaan hyvinvointikertomukseen. Toisaalta kunnissa tulee huolehtia siitä, ettei tehdä turhaan päällekkäistä työtä.

Turvallisuussuunnittelussa, myös paikallisessa tai alueellisessa, tulisi aina lähteä liikkeelle riskiarviosta. Asiakirjassa puhutaan nyt aika ympäröivästä toimintaympäristön arviosta sekä eri indikaattoreista, niitä tulisi tuoda nykyistä selkeämmin esille, esimerkiksi liitteessä tai luettelona. Asiakirjassa voisi nostaa myös alueellisen riskiarvion hyödyntämismahdollisuutta (maakuntalakiluonnos 142 §).

Asiakirjan sivulla 8 oleva kaavio turvallisuuden arvoketjusta on hyvä ja selkeä. Turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen eroja on erittäin haastavaa kuvata, mutta siinä asiakirjan laatijat ovat onnistuneet. Tässä on hyvä paikka antaa tilaa paikallisille sovelluksille.

Toimenpidekorteissa kohdassa ”Alkoholista johtuvien turvallisuushaittojen ennaltaehkäisy” olisi hyvä puhua päihteistä pelkän alkoholin sijaan, koska erilaiset huumausaineet ovat yhä enenevässä määrin ongelmien aiheuttajina. Samoin huumausaine-indikaattoreita olisi hyvä saada mukaan luetteloon. Voisiko toimintakorttiosioon, esimerkiksi kohtaan ”Kaatumistapaturmien ehkäisy”- indikaattoreihin, tai kokonaan erillisenä korttina lisätä ns. HYTE-ker-toimen (hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa) mukaisia indikaattoreita?

Kuopion kaupunki on mukana Kuntaliiton Turvallinen ja kriisinkestävä kunta-verkoston ohjausryhmässä, jossa tarkastellaan ja jaetaan myös paikallisen turvallisuussuunnittelun hyviä käytäntöjä.

Kuopion kaupunginhallitus